

Návrh riešení dôchodkovej krízy
Ako šoriť dostatočne, efektívne a rozumne

Február 2017

Informácia o Insurance Europe

Insurance Europe je európskou poisťovacou a zaistovacou federáciou. Prostredníctvom svojich 35 členských organizácií - národných asociácií poisťovní - zastupuje všetky typy poisťovní a zaistovní, napríklad celoeurópske spoločnosti, špecializované poisťovne, vzájomné spoločnosti a malé a stredné poisťovacie spoločnosti. Sídli v Bruseli a zastupuje poisťovateľov, ktorí zastrešujú približne 95% celkového prijatého poistného v Európe. Poistenie významnou mierou prispieva k hospodárskemu rastu a rozvoju Európy. Európski poisťovatelia generujú príjmy vo výške 1 200 miliárd €, priamo zamestnávajú 985 000 ľudí a do ekonomiky investujú skoro 9 900 miliárd €.

Obsah

Zhrnutie

4

1. Úvod do problematiky: Európska dôchodková kríza

6

2. Tri výzvy

14

3. Ako sporiť dostatočne: riešenia

20

4. Ako sporiť efektívne: riešenia

26

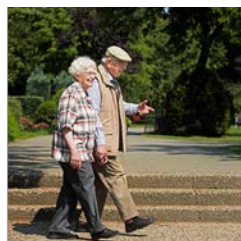
5. Ako sporiť rozumne: riešenia

32

6. Trojstranné vít'azstvo

38

7. Odporúčania Insurance Europe

40

Zhrnutie

Starnutie Európanov predstavuje pre vlády jednotlivých európskych štátov obrovskú výzvu, predovšetkým v súvislosti so zabezpečením dostatočného dôchodkového príjmu pre svojich obyvateľov. Tento návrh sa zaoberá týmto závažným problémom a ponúka rady a odporúčania, ako pomôcť európskym občanom pripraviť sa na dôchodok, a to prostredníctvom dostatočného, efektívneho a rozumného sporenia.

Výzva

Účinné, cenovo dostupné a udržateľné dôchodkové systémy sú základným kameňom úspešnej modernej spoločnosti a ekonomiky. Skutočnosť, že Európania žijú dlhšie, kladie zvyšujúce sa nároky na dôchodkové systémy v čase, keď už sú pod tlakom aj verejné financie. Podľa očakávaní sa má počet ľudí starších ako 65 rokov v pomere k tým vo veku 15-64 medzi rokmi 2013 a 2060 až zdvojnásobiť. V dôsledku tejto prognózy už mnoho európskych štátov začalo reformovať svoje dôchodkové systémy, čo však nie je postačujúcim riešením. Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD) v decembri 2016 zdôraznila, že samotní občania si musia v tejto súvislosti viac brať osobnú zodpovednosť a dlhodobo sporiť, ak chcú mať v dôchodku zodpovedajúci príjem.

Úloha poisťného sektora

Viac-pilierové dôchodkové systémy sú v súčasnosti považované za najúčinnější spôsob, ako zabezpečiť udržateľnosť a primeranosť dôchodkového poistenia. Ako hlavní poskytovatelia rôznych zamestnaneckých a osobných dôchodkov, sú poisťovne kľúčovou súčasťou každého viac-pilierového systému. Dobre fungujúce poisťovníctvo s efektívne nastavenou reguláciou má potenciál významne prispieť k riešeniu európskej dôchodkovej krízy.

Ako sporiť dostatočne

Pretože sa individuálna zodpovednosť občanov stáva stále dôležitejšou, na mieste je snaha politikov zvyšovať povedomie verejnosti o potrebe prijať vhodné opatrenia týkajúce sa odchodu do dôchodku. Existuje celý rad spôsobov, ako môžu zákonodarcovia motivovať ľudí, aby viac sporiли na obdobie staroby. Sú nimi napríklad:

- zvyšovanie povedomia o potrebe sporiť, najmä podporou informačných prostriedkov, prostredníctvom ktorých môžu mať občania prístup k informáciám o predpokladanej výške ich budúcich dôchodkových nárokov;
- stimulácia vedúca k čo najširšiemu využívaniu doplnkových dôchodkových produktov, a to prostredníctvom najvhodnejších systémov zapojenia sa do sporenia; a
- zavádzanie alebo zachovanie stabilných, efektívnych daňových stimulov týkajúcich sa doplnkového sporenia na dôchodok.

Ako sporiť efektívne

Primeranosť výšky budúceho dôchodku závisí nielen od toho, koľko si jednotlivci pravidelne šetria a ako skoro začnú šetriť, ale aj od rozloženia ich investícií. Investovanie do rôznych druhov aktív, ktoré zahŕňajú akcie aj majetok môže byť rovnako dôležité ako dostatočné sporenie, a to z dôvodu veľmi odlišných dlhodobých výnosov rôznych aktív a tiež vďaka diverzifikácii, ktorú investovanie do rôznorodých tried aktív prináša. Dlhodobý charakter poistných produktov spojených so sporením navyše umožňuje poisťovniam investovať do nelikvidných a dlhodobých aktív, akými sú infraštruktúrne alebo zelené projekty. Mnohí ľudia majú prirodzené a oprávnené obavy týkajúce sa rizík a volatility niektorých tried aktív, ktoré však môžu byť prekonané dlhodobým prístupom, spolu s tradičnými poistnými technikami kolektívneho rozdelenia rizika a poskytovaním možnosti minimálnych garantovaných výnosov.

Sporitelia by mali byť informovaní o význame správnej kombinácie aktív pri dosahovaní svojich investičných cieľov. Zákonodarcovia a poisťovne by mali spolupracovať s cieľom zabezpečiť primeranú reguláciu, ktorá by nebránila poisťovniam v ponuke dobre nastavených, dlhodobých dôchodkových produktov.

Ako sporiť rozumne

Úroveň finančnej gramotnosti je vo väčšine krajín Európy stále nízka. Zákonodarcovia musia zabezpečiť, aby v krajine existovalo dostatočné finančné vzdelávanie a výchova, ktoré by podporili obyvateľov v plánovaní a riadení ich finančnej budúcnosti. Národné stratégie sú potrebné nielen k propagovaniu finančného vzdelávania a gramotnosti od mladého veku, ale aj k podpore práce, ktorú v tejto oblasti odvádzajú poisťovne.

Občania tiež musia mať prístup k informáciám o produktoch a službách, ktoré sú pre nich dostupné. Zákonodarcovia majú úlohu pri zabezpečovaní toho, aby boli informácie o dôchodkovom sporení pre spotrebiteľa jasné a zrozumiteľné.

Ak si občania dostatočne sporia prostredníctvom dlhodobých sporiacich produktov viazaných na rôzne triedy aktív, vytvárajú tým významný zdroj dlhodobého financovania rastu v Európe a takéto investície tiež pôsobia ako stabilizačná sila na finančných trhoch.

Neexistuje žiadne jednoduché politické opatrenie, ktoré by dokázalo vyriešiť dôchodkovú krízu v Európe, ale ak sa návrhy, ktoré obsahuje táto publikácia, budú realizovať dôsledne, mohli by ponúkané riešenia pomôcť túto krízu výrazne zmierniť.

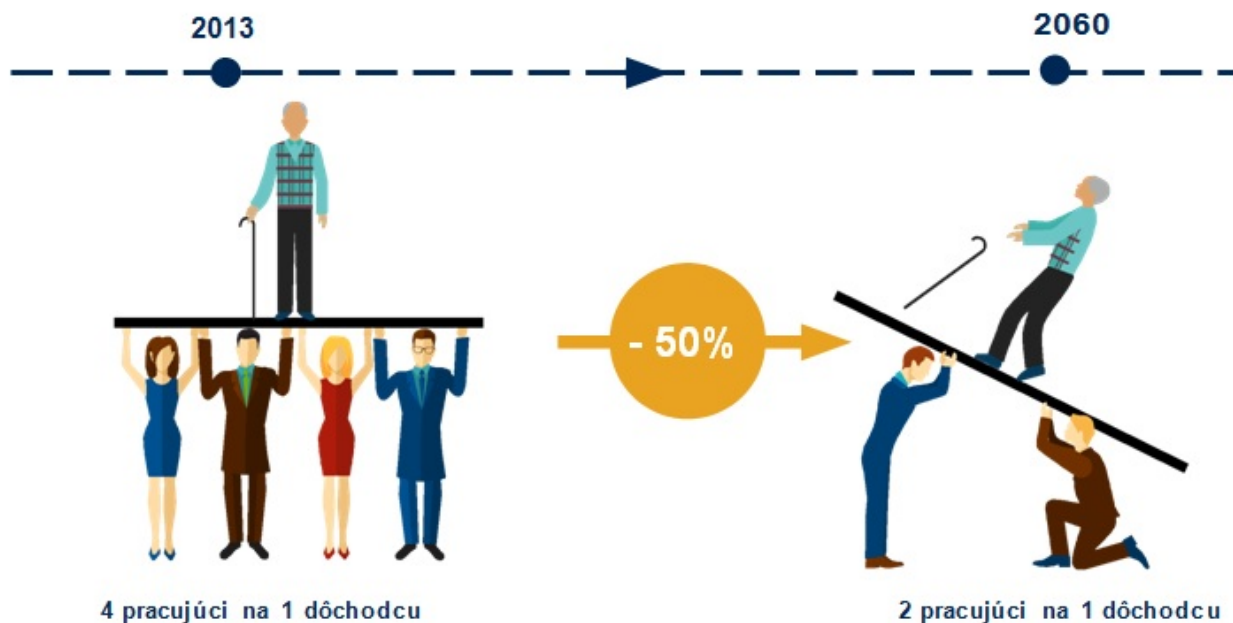
1. Úvod do problematiky: Európska dôchodková kríza

Európa čelí bezprecedentnej dôchodkovej výzve, a to kvôli očakávanému odchodu takzvaných "baby boomers" do dôchodku a súčasnému zvyšovaniu priemernej dĺžky života.

Európska miera dôchodkovej závislosti - počet osôb vo veku nad 65 rokov v porovnaní s tými vo veku 15 až 64 rokov – by mala podľa očakávaní vzrásť medzi rokmi 2013 a 2060¹ až na dvojnásobok. Zatiaľ čo dnes pracujú štyria ľudia na jedného dôchodcu, v budúcnosti by to mali byť len dvaja. Nový pomer počtu pracujúcich k počtu dôchodcov bude mať ďalekosiahle dôsledky na udržateľnosť národných dôchodkových systémov, ktoré sú tradične financované na priebežnej báze, tzv. PAYG (z angl. pay as you go). V prípade priebežného financovania sú príspevky pracujúcich, ktoré odvádzajú na sociálne zabezpečenie, prerozdeľované medzi súčasných dôchodcov, a preto je tento systém vystavený silnému pôsobeniu demografických zmien.

Obrázok 1: Pomer počtu pracujúcich k počtu dôchodcov sa zníži

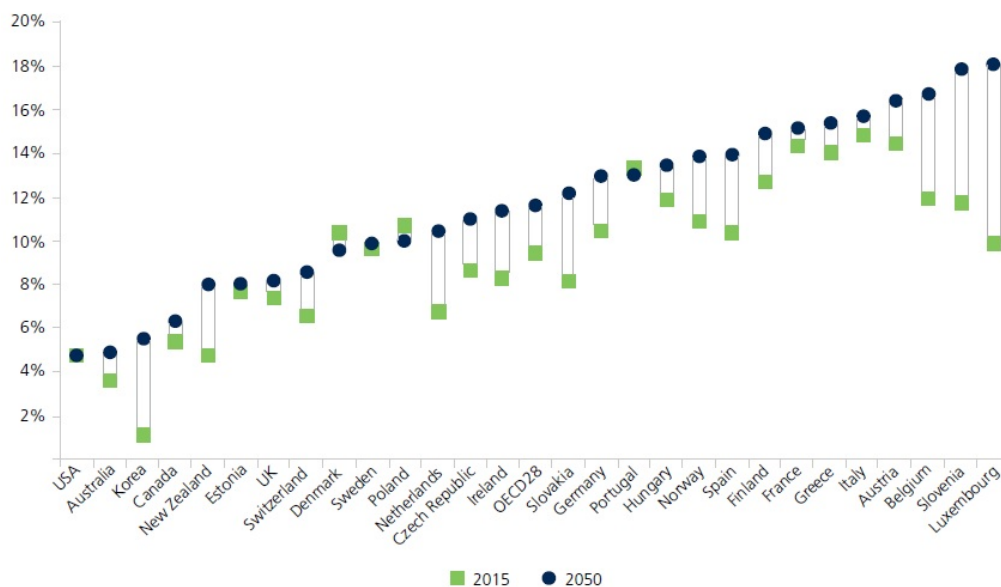
¹ Európska komisia 2015 Ageing Report

Vplyv na verejné financie

Ak sa neprijmú žiadne opatrenia, povedie starnutie populácie v celej Európe k zväčšovaniu rozdielov medzi hodnotou príspevkov zo sociálneho zabezpečenia, ktoré členské štáty Európskej únie prijímajú a sumou vyplácaných dôchodkov, čím sa zvýši záťaž na verejné financie.

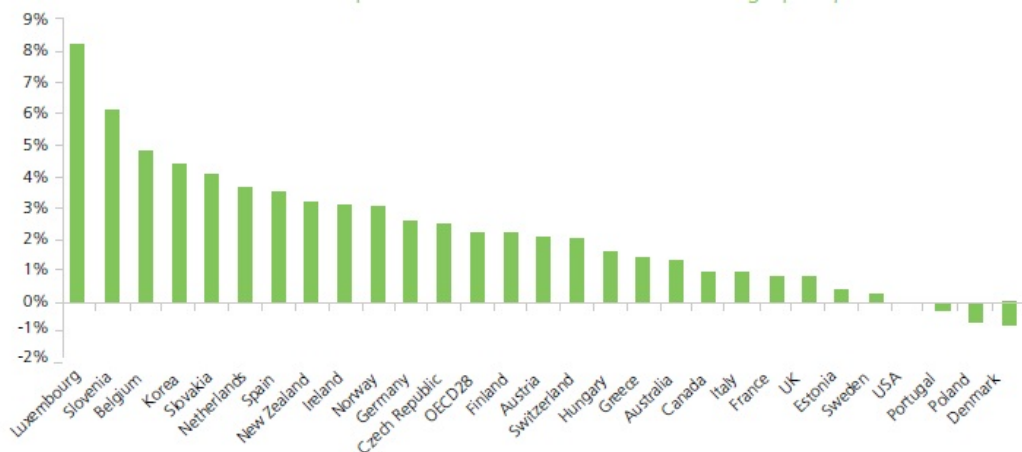
Obrázok 2 ukazuje, že verejné výdavky na vyplácanie dôchodkov - aj keď sa vezme do úvahy dopad najnovších reforiem – v rozvinutých krajinách podľa očakávaní výrazne vzrastú, podľa Organizácie pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD) by sa mali tieto výdavky medzi rokmi 2015 a 2050 v priemere zvýšiť z 9,5 % na 12 % hrubého domáceho produktu (HDP).

Obrázok 2: Odhadované výdavky vlád na vyplácanie dôchodkov ako % HDP – 2015 a 2050

Zdroj: "The Coming Pensions Crisis", Citi, March 2016 (OECD and Citi research)

Obrázok 3: Predpokladaný nárast verejných výdavkov na dôchodky ako % HDP – od roku 2015 do roku 2050
Niektoré krajiny budú v pozícii s lepšou možnosťou kontrolovať demografický tlak na výdavky

Zdroj: "The Coming Pensions Crisis", Citi, March 2016 (OECD and Citi research)

Výzva, ktorú nastoľujú demografické zmeny prichádza v čase, keď mnohé členské štáty EÚ už majú vysokú mieru verejného dlhu, ktorý v posledných rokoch ešte vzrástol. Napríklad v eurozóne sa priemerný verejný dlh v pomere k HDP zvýšil z 65% v roku 2007 na 92% v roku 2014. To znamená, že väčšina členských štátov EÚ bude musieť čeliť problémom so zachovaním finančnej udržateľnosti svojich dôchodkových systémov založených na priebežnom financovaní. V tejto súvislosti začalo mnoho štátov EÚ reformovať svoje dôchodkové systémy tak, aby boli udržateľnejšie. Zákonná veková hranica odchodu do dôchodku bola zvýšená v celej Európe a v niektorých krajinách bol prepojený vek odchodu do dôchodku so strednou dĺžkou života obyvateľstva. V mnohých krajinách bol obmedzený prístup k predčasnému odchodu do dôchodku a pravidlá určujúce rast a indexáciu dôchodkov boli upravené, s cieľom znížiť hodnotu budúcich dôchodkových dávok.

Úsilie členských štátov Európskej únie v úprave svojich dôchodkových systémov podnietilo neformálnu skupinu ministrov eurozóny - Eurogroup k vyjadreniu, ktoré oficiálne publikovali v júni 2016². Skupina načrtla štyri zásady potrebné pre prípravu dôchodkovej reformy:

- ochrana proti demografickým a makroekonomickým rizikám;
- doplnňujúce reformy so sprievodnými opatreniami s cieľom zlepšenia udržateľnosti dôchodkového systému;
- širšia reforma na posilnenie ekonomického rastu a zamestnanosti;
- zabezpečenie politickej a spoločenskej podpory reform.

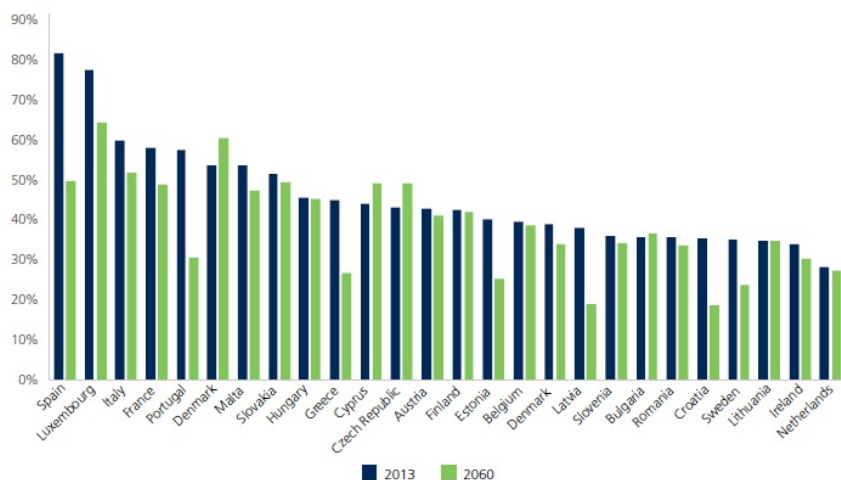
² Vyhlásenie Eurogroup o spoločných zásadách pre posilnenie udržateľnosti dôchodkového systému: www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2016/06/16-eurogroup-pension-sustainability/

Eurogroup uvádza, že: "[dôchodkové] reformy by sa mali zamerať na systematické zvyšovanie odolnosti verejných dôchodkových systémov voči rizikám vyplývajúcim z demografických zmien alebo makroekonomických šokov. Zavedenie vhodne navrhnutých automatických mechanizmov na úrovni členských štátov sa preukázalo ako účinný nástroj na vysporiadanie sa s dôsledkami demografických zmien, konkrétne pomaly sa meniacou, ale výrazne sa zvyšujúcou priemernou dĺžkou života."

Vplyv na obyvateľstvo

Reformy súčasných priebežných dôchodkových systémov budú mať za následok nižšiu očakávanú mieru náhrady³, teda menej adekvátnu výšku budúcich dôchodkov. Podľa odhadov Európskej Komisie⁴ bude miera náhrady zárobku v celom produktívnom veku (od 25 rokov do zákonom stanoveného veku odchodu do dôchodku vyššom ako 65 rokov) v 16 členských štátoch v roku 2060 nižšia ako v roku 2013. V 11 krajinách má ostať táto miera rovnaká alebo bude mierne vyššia – nutné je však poznamenať, že v týchto krajinách je už v súčasnosti hodnota miery náhrady relatívne nízka.

Obrázok 4: Očakávaná miera náhrady príjmu dôchodkom financovaným priebežnou formou - 2013 a 2060 (%)

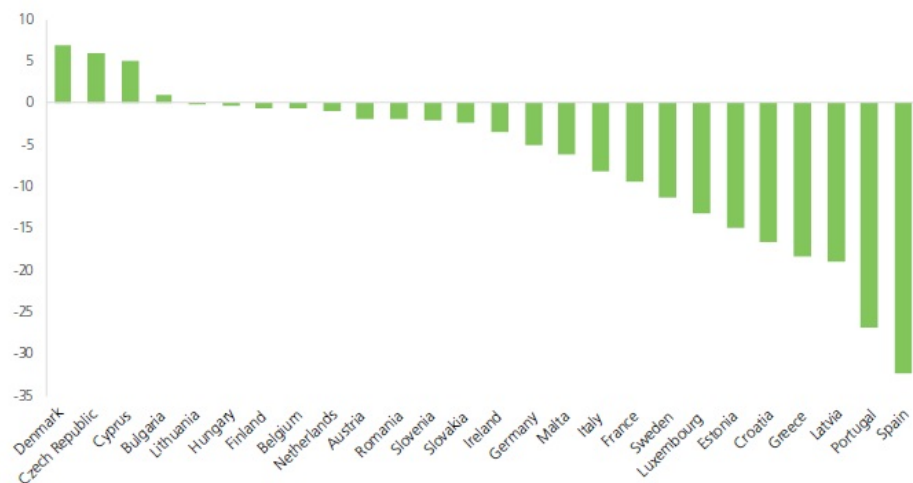

Zdroj: European Commission 2015 Ageing Report

³ Priemerná výška prvého dôchodku ako podiel na priemernej mzde v ekonomike pri odchode do dôchodku (definícia Európskej komisie)

⁴ European Commission 2015 Pension Adequacy Report

Obrázok 5: Očakávaná miera náhrady príjmu dôchodkom financovaným priebežnou formou - 2013 a 2060 (zmena v percentuálnych bodoch)

Zdroj: European Commission 2015 Ageing Report

Vo všeobecnosti možno konštatovať, že takmer žiadna z krajín nebude schopná obyvateľstvu poskytnúť pomer náhrady vyšší ako 50 %. Tento vývoj zdôrazňuje potrebu, aby ľudia (viac) šporili na obdobie dôchodkového veku, a to najmä prostredníctvom súkromných doplnkových systémov dôchodkového sporenia/poistenia.

Potreba podpory súkromných úspor

Viac-pilierové dôchodkové systémy sú vo všeobecnosti považované za najúčinnnejší spôsob, ako sa vyrovnat' s demografickými výzvami, ktorým v súčasnosti čelia národné dôchodkové systémy, a zároveň plniť dvojaký cieľ - udržateľnosť systému a primeraná výška dôchodkových príjmov. Viac-pilierové systémy predstavujú doplnenie priebežne financovaného piliera (označovaného ako „prvý pilier“) s ďalšími dvoma dôchodkovými piliermi:

- Druhý pilier, alebo "zamestnanecké dôchodky", predstavuje dôchodkové schémy spojené s pracovnou zmluvou alebo pracovnou činnosťou. Tie bývajú zriadené zamestnávateľom, buď na úrovni firmy alebo odvetvia ako celku, často so zapojením zamestnancov alebo ich zástupcov formou združenia. V niektorých krajinách majú

k takémuto druhu produktu prístup aj samostatne zárobkovo činné osoby. Zamestnanecké dôchodkové poistenie je väčšinou poskytované finančnými inštitúciami ako sú životné poisťovne či dôchodkové fondy.

- Tretí pilier, alebo "osobné dôchodky", je tvorený dobrovoľným dôchodkovým sporením. Ide o produkty, ku ktorým majú jednotlivci prístup na báze dobrovoľnosti. Životné poisťovne sú najväčším poskytovateľom takýchto produktov v Európe.

Viac-pilierové dôchodkové systémy majú značnú výhodu v podobe diverzifikácie rizík, keďže faktory, ktoré najviac ovplyvňujú prvý pilier (dynamika trhu práce, demografické zmeny, verejné financie) nie sú úplne v korelácii s tými, ktoré ovplyvňujú druhý a tretí pilier (meniaca sa výnosnosť aktív, volatilita trhu, inflácia).

Obrázok 6: Tri dôchodkové piliere

Úloha životných poisťovní

Ako hlavní poskytovatelia zamestnaneckých a osobných (komerčných) dôchodkov sú poisťovne neoddeliteľnou súčasťou každého viac-pilierového systému. Poisťovne sa totiž vyznačujú schopnosťou poskytovať ochranu pre prípad rôznorodých životných rizík.

Medzi ne patrí napríklad výplata poistného plnenia oprávneným osobám, ak sporiteľ zomrie predčasne (riziko úmrtia), ochrana sporiteľov, ktorí nie sú schopní platiť príspevky v dôsledku invalidity (riziko choroby) a ochrana pre prípad, ak by klient žil dlhšie, ako sa predpokladalo (riziko dlhovekosti). Tieto riziká dokážu poisťovne kryť tak v akumulačnej fáze, ako aj vo výplatnej – prostredníctvom anuit. Odvetvie poisťovníctva sa vyznačuje pružnosťou a schopnosťou reagovať na aktuálne potreby klientov a vďaka tomu sú poisťovne schopné ponúkať širokú škálu dôchodkových a poistných produktov šitých na mieru zákazníkov na rôznych národných trhoch.

Takýmito produktmi sú najmä:

- **Anuity a iné produkty, pri ktorých je výška plnenia fixná a garantovaná.** Investícia do dôchodku sa vracia späť ku klientovi v momente, keď si zakúpi anuitu, ktorá spolu s očakávanou dĺžkou dožitia určí výšku renty, ktorú je poisťovateľ schopný klientovi poskytnúť.
- **Produkty s podielom na zisku.** Tieto produkty môžu obsahovať garantovaný minimálny výnos a zároveň určitý podiel na zisku dosiahnutý poisťovňou. Úroveň výnosu, ktorý môže poisťovňa garantovať, je ovplyvnená výnosnosťou investícií. Výplata podielov na zisku závisí od prebytku skutočných výnosov investícií nad očakávanými a od rozdielu medzi očakávanou a skutočnou úmrtnosťou.
- **Produkty životného poistenia s investičnými prvkami.** Okrem krytia rizík sú výnosy z investícií neoddeliteľnou súčasťou samotných produktov.
- **Produkty rizikového životného poistenia.** Tieto produkty primárne kryjú vybrané riziká.

Politické opatrenia na ochranu obyvateľov sporiacich na dôchodok by mali byť vyvážené, primerané a hlavne stabilné. V opačnom prípade by mohla byť dostupnosť dôchodkových sporiacich produktov nepriaznivo ovplyvnená. Správne fungovanie dôchodkového systému si vyžaduje prostredie poskytujúce stabilitu v oblasti regulácie, no zároveň dáva poisťovniam flexibilnú možnosť inovácií, aby mohli svoje produkty rozvíjať v súlade s požiadavkami klientov.

Druhá kapitola ponúka riešenia problémov, ktorým zákonodarcovia čelia pri zriaďovaní viac-pilierových dôchodkových systémov. Tretia až piata kapitola obsahujú množstvo praktických odporúčaní, ako tieto problémy riešiť, a teda zaistiť občanom EÚ prístup k primeraným a udržateľným dôchodkom.

Ako by sme mali čeliť demografickým zmenám v Európe?

Odporúčania Insurance Europe:

1. Vlády by mali zaviesť alebo zvýšiť podiel súkromne financovaných dôchodkových pilierov (t.j. zamestnanecké a osobné dôchodky) popri fungovaní tradičných priebežne financovaných dôchodkových systémov, s cieľom zlepšiť ich udržateľnosť a primeranosť dôchodkových príjmov.
2. Kľúčom je nastavenie viac-pilierového dôchodkového systému. Aby bol systém úspešný, piliere sa musia navzájom podporovať a musia mať jasné úlohy a ciele (napr. prevencia chudoby, náhrada príjmu).

2. Tri výzvy

V prvej kapitole bolo ozrejmene, prečo sú viac-pilierové dôchodkové systémy, ktoré zahŕňajú tak zamestnanecké, ako aj osobné dôchodky, najlepším spôsobom, ako riešiť dôchodkovú krízu v Európe a dosiahnuť primeranú životnú úroveň dôchodcov. Aby mohol byť využitý plný potenciál viac-pilierových systémov, musia zákonodarcovia zabezpečiť, aby európski občania šetrili dostatočne, efektívne a rozumne.

1. výzva: ako sporiť dostatočne

Finančné plánovanie je jednou z činností, ktorú ľudia radi odkladajú. Vždy totiž existujú oveľa príjemnejšie alebo naliehavejšie veci a činnosti, ktorým dá väčšina ľudí prednosť. Výskum naznačuje, že veľké množstvo ľudí nemá dostatočné povedomie o dôležitosti úspor a investícií, správe dlhov a poistení.

Obrázok 7: Finančné správanie podľa krajiny

	Stanovuje si dlhodobé finančné ciele	Aktivny sporitel'
Rakúsko	65%	69%
Belgicko	62%	75%
Chorvátsko	45%	63%
Česká republika	39%	59%
Estónsko	40%	40%
Francúzsko	61%	83%
Maďarsko	43%	27%
Lotyšsko	44%	36%
Holandsko	39%	71%
Nórsko	44%	84%
Poľsko	32%	34%
Portugalsko	52%	37%
Turecko	44%	51%
Veľká Británia	45%	72%

Zdroj: OECD/INFE 2015 measurement exercise, "Financial education in Europe. Trends and recent developments", OECD, April 2016

Motivovať ľudí, aby vopred uvažovali o svojich dôchodkových potrebách je ešte ťažšie. Mnoho mladých - a nie až tak mladých - ľudí verí, že dôchodky sú niečím, o čom je potrebné premýšľať až v staršom veku a preto rozhodnutia súvisiace s dôchodkami odkladajú.

Napriek tomu kladú demografické zmeny a následné reformy dôchodkových systémov čoraz väčší dôraz na individuálnu zodpovednosť. Preto je oveľa dôležitejšie než kedykoľvek predtým, aby občania pochopili svoju zodpovednosť za sporenie a plánovanie príjmov v období dôchodku - a to už od útleho veku.

Ľudia si často nie sú dostatočne vedomí toho, ako dôchodkový systém funguje. Pre mnohých z nich môže byť významným rizikom neskoré uvedomenie si skutočnosti, že ich dôchodok z prvého piliera nebude v dostatočnej výške, ktorá by im zabezpečila primeranú životnú úroveň. Je preto nevyhnutné, aby boli informovaní o tom, že je potrebné začať šetriť čo najskôr a v dostatočnej miere.

Bohužiaľ, ak sú výnosy z úspor uložených na dôchodok nízke, je potrebné významne navýšiť sumy pravidelného sporenia. Požiadavka zvýšenia informovanosti verejnosti o potrebe dostatočného sporenia je nevyhnutná.

V tretej kapitole uvádzame viacero riešení tohto problému.

Obrázok 8: Vplyv investovania na dlhodobé úspory (25 ročný človek sporiaci na dôchodok začínajúci v 65)

Investičné výnosy	% z príjmu potrebné sporiť na 50 % súčasného príjmu v dôchodku
5%	~10%
3%	~19%
1%	~33%

Kalkulácia vychádza z očakávanej miery inflácie v hodnote 2%

Zdroj: Pre-retirement calculator: <https://www.calcxml.com/calculators/retirement-calculator?skn=>

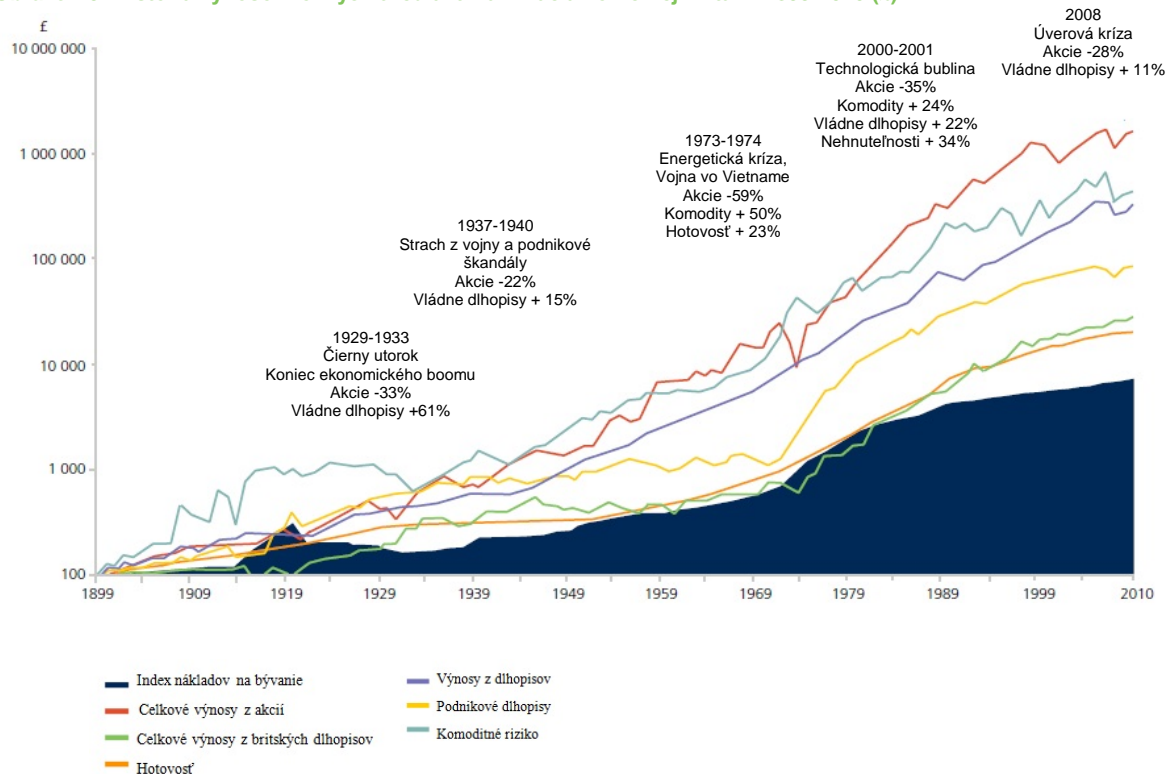
2. výzva: Ako sporiť efektívne

Primeranosť výšky budúcich dôchodkov závisí nielen od toho, koľko a ako dlho ľudia šetria. Pri poskytovaní primeraného príjmu v období dôchodku hrajú veľmi dôležitú úlohu aj správna kombinácia aktív a načasovanie investície.

Na Obrázku 9 sú zachytené veľmi významné zmeny vo vývoji dlhodobých priemerných výnosov naprieč rôznymi triedami aktív a hlavne zobrazuje vyššiu výnosnosť akcií a investícií do nehnuteľností v dlhodobom horizonte, v porovnaní s inými triedami aktív. Preto je dôležité, aby sporitelia dlhodobo investovali práve do spomínaných tried aktív.

V praxi existuje celý rad prekážok, ktoré bránia optimálnej alokácii aktív v dlhodobom sporení na dôchodok. Po prvé, prirodzená averzia ľudí k riziku môže spôsobiť, že nebudú investovať do aktív s vyššími výnosmi.

Obrázok 9: História výnosov rôznych tried aktív a inflácia vo Veľkej Británii 1899-2010 (£)

Zdroj: AIM, Barclays Capital, Deutsche Bank, Credit Suisse. All assets rebased on 100 31/12/1899. Equity total return is UK equities (Barclays Equity Gilt Study)

Priemerné výnosy z akcií a nehnuteľností sú vyššie ako u iných tried aktív, ale riziko nízkych či dokonca záporných výnosov je pre jednotlivých sporiteľov väčšie, pretože načasovanie investície má na výnosy obrovský vplyv.

Behaviorálny výskum ukazuje, že ľudia majú vo všeobecnosti tendenciu byť averzní voči riziku a nie sú príliš dobrí v robení racionálnych dlhodobých investičných rozhodnutí. Rozhodovanie ľudí je spravidla ovplyvňované určitými predsudkami a rozhodnutia o dôchodkových investíciách nie sú v tomto ohľade určite výnimkou. Niektorí nemusia mať vedomosti a skúsenosti potrebné k správne rozhodnutiu, alebo sa môžu spoliehať na ukazovatele, ktoré nie sú samy o sebe významné, napríklad výnosnosť aktíva v nedávnej minulosti. Niektorí môžu byť zas prehnane sebavedomí a investovať alebo predávať v nevhodnú chvíľu. A iní môžu mať tendenciu odložiť kľúčové rozhodnutia a premeškať tak dobré príležitosti.

To vedie buď k celkovému zníženiu objemu investícií, nižšiemu podielu vhodných aktív alebo zlému načasovaniu investičných rozhodnutí.

Po druhé, investovanie do niektorých nelikvidných aktív, ako do infraštruktúry je - z dobrých dôvodov - často obmedzené na inštitucionálnych investorov. Preto nemajú individuálni sporitelia, najmä ak nie sú dostatočne solventní, prístup k akýmto aktívam. Jednoduchým a menej riskantným spôsobom, ako pre individuálnych sporiteľov získať prístup k širokej škále možností investovania sú tradičné poisťné produkty, ktoré sú dôležité najmä z hľadiska poskytovania garancie a vyrovnávania výnosov. Poisťovatelia však čelia problémom, ktoré by mohli obmedziť ich schopnosť ponúkať takéto produkty, a to nás privádza k ďalšej bariére, ktorú predstavuje Solventnosť II. Jedná sa o nariadenie EÚ upravujúce kapitálové požiadavky pre poisťovateľov, vďaka ktorému sa poisťovateľom zvýšili náklady na investovanie do aktív, ktoré môžu poisteným poskytnúť primerané výnosy, z dôvodu vysokých kapitálových požiadaviek a neprimeranej volatility bilančných hodnôt (súvahy). Takéto výkyvy vo výsledkoch finančných výkazov môžu pre dlhodobé investície znamenať problém. Okrem toho, obavy manažmentu poisťovní týkajúce sa vplyvu investovania do takýchto aktív prispeli k zníženiu objemu investícií do aktív s vyššou výkonnosťou, akými sú akcie a infraštruktúra.

Celkovo možno povedať, že opatrenia Solventnosti II navyšujú volatilitu bilančných hodnôt a kapitál, ktorý poisťovne musia držať, čo môže spôsobovať zbytočné škody na výnosoch z dôchodkového sporenia. Aby tieto opatrenia dokázali presne zachytiť skutočné riziko a povahu obchodného modelu životného poistenia, je nutné, aby boli vykonané úpravy.

Navrhované riešenia tohto problému sú uvedené v štvrtej kapitole.

3. výzva: Ako sporiť rozumne

Úroveň finančnej gramotnosti je vo väčšine krajín pomerne nízka a výnimkou nie sú ani tie rozvinuté⁵. Ľuďom obvykle chýbajú dostatočné znalosti v oblasti financií a finančných produktov. Pritom niektorí veria, že ich úroveň finančnej gramotnosti je oveľa vyššia a nevedia reálne ohodnotiť svoje skutočné znalosti. Kľúčovým prvkom v schopnosti ľudí prijímať informované rozhodnutia ohľadne ich dôchodkov je existencia dostatočného finančného vzdelávania.

Lepšie pochopenie základov ekonómie a financií by napomohlo jednotlivcom získať schopnosť prevziať zodpovednosť za plánovanie a riadenie ich finančnej budúcnosti, pretože by s väčšou pravdepodobnosťou konali racionálne v obdobiach finančných ťažkostí a lepšie by pochopili vplyv finančných rozhodnutí na ich každodenný život. Ak budú spotrebiteľia disponovať potrebnými finančnými zručnosťami - a získajú dostatočnú sebadôveru na ich použitie - budú schopní vyhľadať a pochopiť informácie, ktoré im umožnia lepšie sa rozhodovať o investíciách a plánovaní odchodu do dôchodku a uistiť sa, že ich príjem v dôchodkovom veku bude zodpovedať ich potrebám a očakávaniam. Spolu s dostatočnou finančnou gramotnosťou je nevyhnutný aj systém uverejňovania informácií o produktoch, ktorý jednotlivcom umožní informované rozhodnutia ohľadne ich dôchodkov. Poskytnuté informácie o dôchodkových produktoch musia byť primerané schopnostiam a potrebám obyvateľstva a navrhnuté špeciálne pre produkty dôchodkového charakteru.

⁵ "Financial education in Europe. Trends and recent developments", OECD, April 2016

Jedným z príkladov, kedy sa nejedná o tento prípad sú návrhy⁶ Európskeho orgánu pre poisťovníctvo a dôchodkové poistenie zamestnancov (EIOPA) v diskusii o možnosti vytvorenia celoeurópskeho dôchodkového produktu (PEPP). EIOPA navrhuje uplatnenie poskytovania kľúčových informácií (KID), ktoré je vyžadované podľa nariadenia EÚ o poskytovaní kľúčových informácií týkajúcich sa štruktúrovaných retailových investičných produktov a poisťných produktov s investičnou zložkou (PRIIPs) ako východiskový bod pre informovanie klienta pred uzatvorením zmluvy týkajúcej sa dôchodkových produktov. Nariadenie PRIIPs však výslovne vylučuje dôchodkové produkty.

Zatiaľ čo poisťný sektor podporuje všeobecný cieľ nariadenia PRIIPs, najmä väčšiu transparentnosť, metódy výpočtu hlavných parametrov KID (ukazovateľ rizík, scenáre výkonnosti a ukazovateľ nákladovosti) sú v súčasnej dobe pre poisťné produkty nevhodné, a to najmä pre dôchodkové produkty, pretože môžu dôchodkových sporiteľov uviesť do omylu. Nielen, že je v súčasnosti veľmi nepravdepodobné, že by bol KID účinným nástrojom, ktorý by umožnil spotrebiteľom, aby efektívne porovnávali produkty, ale dôchodkové produkty si navyše vyžadujú aj rôzne iné informácie, ktoré KID neobsahuje, napríklad informácie o fáze vyplácania a daňovom režime. Okrem toho sú dôchodkové produkty neoddeliteľne spojené so sociálnymi politikami členských štátov a daňovými predpismi, čo si vyžaduje iný informačný prístup.

Rad spôsobov, ako klientom zabezpečiť zodpovedajúce informácie pred uzavretím zmluvy a takú úroveň finančnej gramotnosti, ktorá je nevyhnutnosťou pre informované rozhodnutia týkajúce sa dôchodku, sú prezentované v piatej kapitole.

⁶ EIOPA advice to the European Commission on the development of an EU single market for personal pension products (EIOPA- CP-16/001)

3. Ako sporit' dostatočne: riešenia

Existuje celý rad spôsobov, ktorými môžu zákonodarcovia motivovať ľudí, aby viac sporiли na dôchodok. Sú nimi napríklad:

- zvyšovanie povedomia o potrebe sporiť;
- podpora uzatvárania komerčných dôchodkových produktov;
- primerané zdanenie úspor na dôchodok (vrátenie úľav na daniach);
- zjednodušenie on-line prístupu k informáciám o dôchodkoch.

Vzbudzovanie povedomia

Prízvukovanie potreby sporenia na dôchodok je v prvom rade zodpovednosťou každého členského štátu EÚ. Európska komisia by však mohla podporiť túto snahu tým, že by organizovala výmenu informácií medzi jednotlivými štátmi týkajúcu sa účinných iniciatív v oblasti finančného povedomia, ktoré pomohli ľuďom lepšie porozumieť dlhodobej povahe dôchodkov a potrebe vopred sa zaujímať o svoj príjem v dôchodku.

Národné vlády by mali byť napríklad podporované, aby poskytli každému občanovi jasné a presné informácie o očakávanej hodnote jeho štátnych dôchodkových dávok. Obzvlášť dôležité je demonštrovať dopady znižovania úrovne štátnych dôchodkov (I. pilier) na príjem občana v dôchodku. Životné poisťovne majú záujem spolupracovať s národnými vládami a upozorniť ľudí na to, že na dôchodok je potrebné (viac) šetriť a je nutné do určitej miery prevziať zodpovednosť za financovanie vlastného dôchodku.

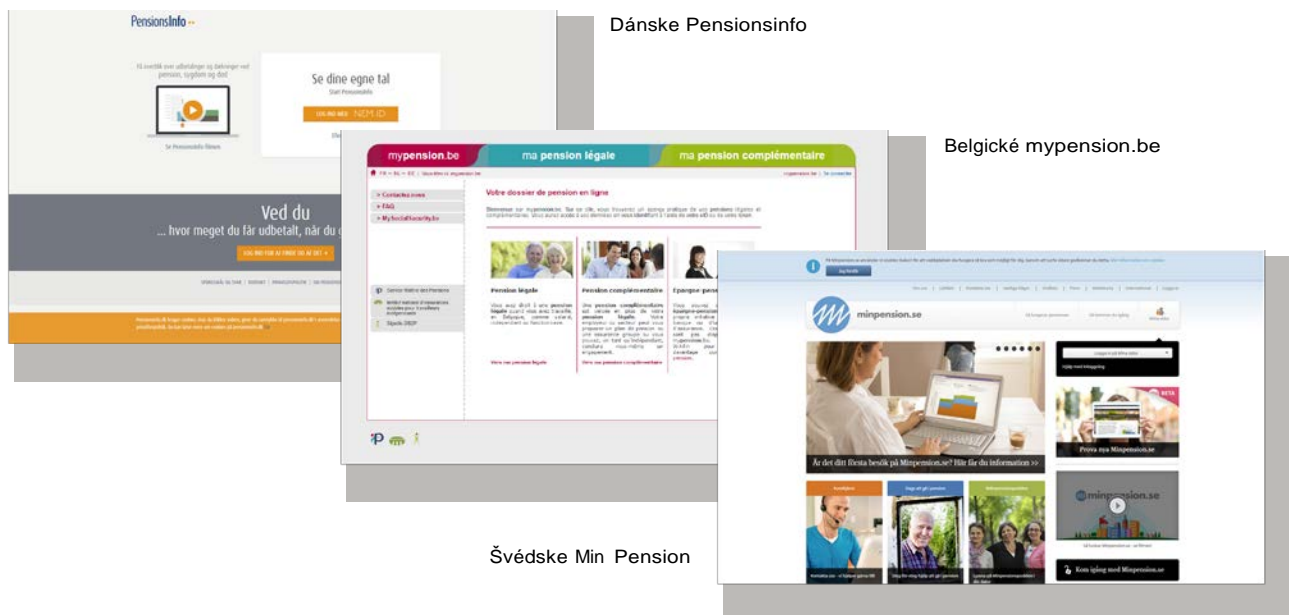
Príklady národných iniciatív zameraných na zvyšovanie povedomia o dôchodkoch:

- "PensionsInfo"⁷ prevádzkuje dánska asociácia poisťovní (F&P) od roku 1999. Ide o komplexný nástroj, vďaka ktorému má každý Dán prístup k prehľadu svojich nárokov na dôchodok vo všetkých pilieroch. Prostredníctvom tejto služby môžu poskytovatelia dôchodkov tiež užívateľov služby upozorniť na pozastavené práva na dôchodok. Služba tiež informuje o poistnom krytí spojenom s jednotlivými produktmi.
- Belgický systém monitorovania dôchodkov "mypension.be" poskytuje prihláseným informácie o všetkých dojednaných zákonných a zamestnaneckých dôchodkoch v Belgicku.
- Švédsky dôchodkový informačný systém, "Min Pension"⁸ (Môj Dôchodok) bol založený roku 2004 ako dcérska spoločnosť švédskej asociácie poisťovní. Občanom poskytuje ucelený obraz o ich súčasných celkových úsporách vo všetkých troch pilieroch. Tiež tu môžu zadarmo získať odhad ich celkového budúceho dôchodku.

⁷ <https://www.pensionsinfo.dk/Borgerservice/velkommen.html>

⁸ <https://www.minpension.se/>

Obrázok 10: Príklady iniciatív zameraných na zvyšovanie povedomia o dôchodkoch

Insurance Europe by uvítala iniciatívy Komisie na podporu takýchto informačných služieb, ktoré ukazujú jednotlivcom ich nároky vzniknuté participáciou v rôznych dôchodkových pilieroch. Ukazovať ľuďom, aký príjem môžu očakávať v dôchodku, by ich mohlo motivovať, aby na svoj dôchodok viac šporili.

Podpora uzatvárania doplnkových foriem dôchodkových produktov

Ako bolo uvedené v prvej kapitole, štátne dôchodkové systémy samy o sebe nedokážu adekvátne zabezpečiť dôchodkové príjmy svojich občanov. S cieľom zlepšiť udržateľnosť dôchodkových systémov a primeranosť dôchodkových príjmov je potrebné, aby ľudia vykonávali dodatočné opatrenia týkajúce sa ich budúcich dôchodkov. V Európe existujú rôzne modely:

- **Závazná povinnosť**, alebo povinná účasť pre všetky alebo niektoré kategórie ľudí. Tento model samozrejme zaručuje najvyššiu účasť, pretože zabraňuje tendencii ľudí odkladať rozhodnutia súvisiace s dôchodkom. Takýto systém si

vyžaduje, aby bol zavedený buď v pracovnom prostredí, napríklad vo firme alebo na úrovni celého priemyselného odvetvia. Takáto úprava je bežnejšia v krajinách, kde existuje silná tradícia sociálneho dialógu. Podľa OECD⁹ má tento model tiež určité nevýhody: Nastavenie jednej príspevkovej sadzby pre všetkých môže byť pre niektorých účastníkov neefektívne a vnímané ako daň, nie sú primerane brané do úvahy rôzne potreby ľudí s vyššími alebo nižšími príjmami.

- **Nezáväzná povinnosť**, ako je napríklad automatická účasť s možnosťou vystúpenia. Cieľom tohto modelu je dosiahnuť potrebnú účasť nevyhnutnú pre úspory z rozsahu bez toho, aby bolo potrebné záväzné nastavenie modelu. V tomto modeli hrajú dôležitú úlohu najmä dostatočné informácie, takže ľudia, ktorí sa rozhodnú zo systému vystúpiť, boli dobre informovaní. Príkladom zavedenia tohto modelu je reforma vo Veľkej Británii z roku 2012 v dôsledku čoho sa do apríla 2016 stalo 66% všetkých zamestnancov aktívnymi členmi, v porovnaní so 47% účasťou v roku 2012¹⁰.
- **Dobrovoľná účasť**, v závislosti na vlastných preferenciách.

Členské štáty EÚ by mali voľiť také modely, ktoré zabezpečia čo najvyššiu účasť obyvateľstva, a to s prihliadnutím na nastavenie a ciele národného zákonného dôchodkového systému (napr. predovšetkým odstraňovanie chudoby alebo náhrada príjmu).

Vhodné zdanenie a daňové stimuly

Daňové stimuly sú základným nástrojom na podporu potrebného prechodu od priebežne financovaného dôchodkového systému smerom k viac-pilierovému usporiadaniu založenému aj na zamestnaneckých a osobných (komerčných) dôchodkoch. Daňový režim je jedným z hlavných spôsobov, ako môžu krajiny motivovať občanov, aby si sporili na dôchodok. Je tiež základom pre konštrukciu každého penzijného produktu, napríklad vyžadovaním určitých vlastností produktu.

Sporenie cez dôchodkový systém zahŕňa tri fázy, ktoré môžu byť predmetom zdanenia:

- **príspevky** - finančné prostriedky vyplácané finančnej inštitúcii samotným sporiteľom alebo jeho zamestnávateľom;
- **investície** - kapitálové zisky plynúce do dôchodkového systému;
- **dôchodkové dávky** — zdanené sadzbou alebo paušálne.

To znamená, že zdanenie dôchodkov môže mať niektorú z ôsmich rôznych konfigurácií podľa toho, či každá z týchto transakcií podlieha zdaneniu (T), alebo sú od nej oslobodené (E).

Takže konfigurácia EET znamená, že príspevky a príjmy z investícií sú oslobodené od dane, ale dávky sú zdanené. To znamená, že príjem, ktorý dostáva dôchodca je zdanený, ale časť uložená pre budúcu spotrebu nie je. EET si kladie za cieľ podporiť skoré

⁹ "Coverage of private pension systems: evidence and policy options", Antolin P., Payet S., Yermo J., OECD, 2012

¹⁰ "Automatic enrolment: Commentary and analysis, April 2015–March 2016", The Pensions Regulator, UK, July 2016

zapojenie do sporenia na dôchodok. Následkom väčšinou bude zníženie priemerného zdanenia v priebehu celého života, pretože ľudia zvyčajne platia nižšiu marginálnu mieru zdanenia v dôchodku v porovnaní s obdobím, keď pracujú. Z EET ťažia najmä mladší sporitelia kvôli nezdaneniu naakumulovaných úrokov (výnosov). V neposlednom rade má EET tú výhodu, že prináša štátu dane, keď to najviac potrebuje - v období, keď začínajú ľudia poberať štátne dôchodky.

Krajiny EÚ si vo všeobecnosti zvolili nejakú variantu EET režimu zdanenia. Funguje to tak napríklad vo Francúzsku, Nemecku, Holandsku, Španielsku, Veľkej Británii a Belgicku. Niekoľko krajín EÚ sa rozhodlo pre režim ETT, vrátane Talianska, Dánska a v súčasnosti v rámci druhého piliera aj Švédsko.

Význam daňových stimulov počas fázy budovania primeraného dôchodkového kapitálu je kľúčom k väčšej participácii ľudí na súkromných dôchodkoch. Niektoré krajiny EÚ sa v poslednej dobe rozhodli pre odstránenie takýchto stimulov, v čom vidíme dôvod na obavy. Je to napríklad prípad Švédska. Takéto krátkozraké rozhodnutie môže krajinám sťažiť snahu o riešenie dôchodkovej krízy.

Je nevyhnutné, aby daňové stimuly:

- boli stabilné v čase a v hodnote, s cieľom uistiť občanov o transparentnom zdanení ich dôchodkových úspor a budovali dôveru v dôchodkový systém;
- motivovali občanov, aby šetřili v dlhodobom horizonte, čím odkladajú svoju súčasnú spotrebu a
- boli jasné a ľahko pochopiteľné.

V neposlednom rade je dôležité, aby sa zabránilo odradzovaniu občanov od sporenia na dôchodok vďaka nevhodnému prepojeniu úrovne dôchodku poberaného z prvého piliera a úrovne dôchodkových úspor v druhom a treťom pilieri.

Zjednodušenie on-line prístupu k dôchodkom

Prístup k dlhodobým sporiacim produktom na financovanie dôchodku by mal byť čo najjednoduchší. Záujemcom by mali byť prístupné všetky spôsoby distribúcie dôchodkových produktov v záujme ich pohodlia a slobody voľby. Ľudia by mali mať možnosť nakupovať dôchodkové produkty on-line v rovnakej miere ako sú im dostupné iné distribučné kanály.

Nové alebo existujúce právne predpisy, pravidlá a pokyny týkajúce sa dôchodkových produktov by mali:

- byť navrhnuté tak, aby spotrebitelia aj poskytovatelia mohli ťažiť z príležitostí, ktoré ponúka digitalizácia;
- byť technologicky neutrálne a vhodne nastavené s ohľadom na budúcnosť v znamení digitálneho veku a
- vytvárať rovnaké podmienky pre novovznikajúce distribučné kanály a nemali by uprednostňovať existujúce kanály, čo by obmedzovalo inováciu.

Ako motivovať ľudí, aby viac sporiť?

Odporúčania Insurance Europe:

1. Zákonodarcovia by mali zabezpečiť, aby boli európski občania informovaní o výške svojich očakávaných budúcich dôchodkov.
2. Členské štáty by mali prijať opatrenia na zvýšenie zapojenia občanov do sporenia na dôchodok, zavedením spôsobov vstupu do jednotlivých pilierov prispôbených miestnym podmienkam.
3. Členské štáty by mali prijať také daňové nastavenia, ktoré by motivovali občanov, aby sporiť dlhodobo, napríklad prostredníctvom odloženia bodu zdanenia.
4. Členské štáty by mali zaviesť alebo zachovať existujúce daňové stimuly (úľavy) pre dôchodkové produkty. Tie by mali byť jednoduché, stabilné v čase a motivujúce k úsporám v dlhodobom horizonte, napríklad prostredníctvom penalizácie predčasného odstúpenia zo strany sporiteľa.
5. Digitálna distribúcia môže zvýšiť mieru súkromného financovania dôchodkov a nemala by byť obmedzovaná.

4. Ako šporiť efektívne: riešenia

V druhej kapitole bolo naznačené, prečo môže byť investovanie do rôznych druhov aktív - zahŕňajúc akcie a nehnuteľnosti - rovnako dôležité, ako sporiť dostatočný objem finančných prostriedkov. Dôvodom sú veľmi odlišné úrovne dlhodobých výnosov ponúkaných rôznymi triedami aktív. Spomenuté bolo tiež to, že existujú dôvody, prečo sa mnoho ľudí z celej Európy nemôže riadiť optimálnou stratégiou pre alokáciu aktív v dlhodobom horizonte.

Prvým dôvodom je prirodzený a legitímny strach mnohých ľudí z investovania, a to kvôli rizikám a volatilité výnosov z investícií do akcií a nehnuteľností. Zatiaľ čo niektorí ľudia, najmä tí bohatší alebo dostatočne dôchodkovo zabezpečení, nemusia mať s vyšším rizikom a s tým súvisiacimi vyššími výnosmi problém, väčšina ľudí nemusí byť schopná sa vyrovnat' s poklesom v hodnote svojich investícií, a to najmä v období pred odchodom do dôchodku. Niektorí môžu vnímať investovanie do akcií ako hranie rulety, a ak sa pozrieme na kolísanie výnosov okolo atraktívneho dlhodobého priemeru môžeme pochopiť, prečo:

Obrázok 11: Investície do amerických akcií — 1900–2012

Priemerný výnos na ročnej investícii bol	11.7%
V najhoršom roku	investori stratili 63%
V najhorších 10% všetkých rokov	investori stratili 13% alebo viac
V najlepších 10% všetkých rokov	investori získali 36% alebo viac
V najlepšom roku	investori získali 143%

Zdroj: S&P 500 Index/Insurance Europe analysis

Preto, hoci je pre sporiťela v priemere výhodné investovať významnú časť svojich dôchodkových úspor do akcií, na individuálnej báze by možno bolo pre niektorých najlepšie sa im vyhnúť. V celej Európe totiž existuje mnoho klientov, ktorí sú ochotní investovať len do penzijných produktov, ktoré obmedzujú alebo eliminujú riziko vzniku strát, ktoré môžu byť spojené práve s investovaním do akcií.

Výhody poistných produktov spojených so sporením

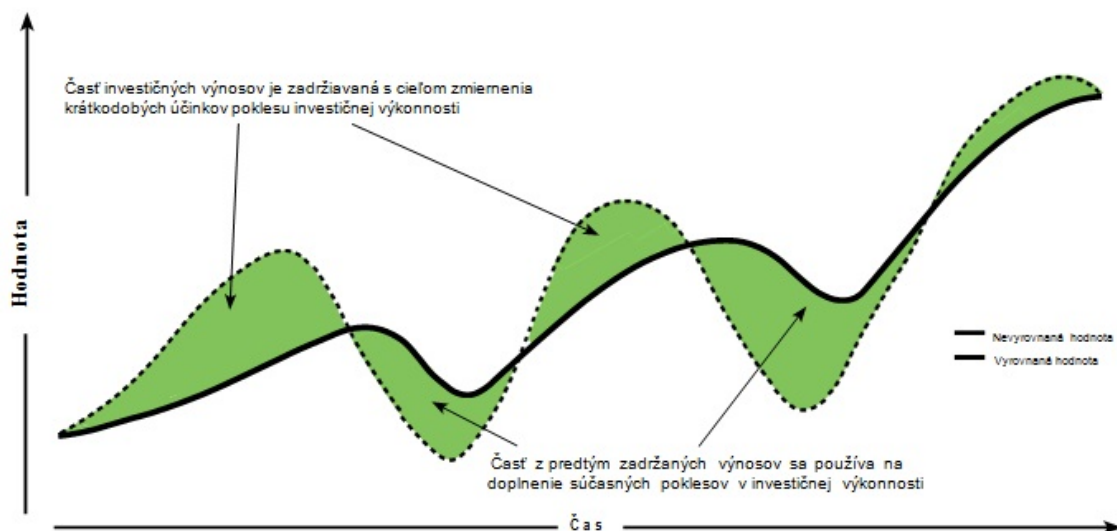
Európski sporiťelia by mali mať prístup k takým typom produktov dôchodkového poistenia, ktoré im najlepšie vyhovujú. Rôzne typy poistných produktov spojených so sporením umožňujú jednotlivcom získať prístup k dobre diverzifikovanému, dlhodobému investičnému portfóliu bez toho, aby museli prijímať investičné rozhodnutia. Tieto produkty často zahŕňajú garancie, umožňujú vyrovnávanie výnosov či výber konkrétnych investičných stratégií¹¹.

Aktuálna kalibrácia regulačného režimu Solventnosť II však spôsobuje ťažkosti tradičným poistným produktom, ktoré poskytujú vyrovnávanie výnosov a garancie. Je to vážny problém, ktorý treba riešiť.

¹¹ Napríklad celoživotné investičné stratégie, ktoré znižujú vystavenie jednotlivcov trhovému riziku počas ich starnutia.

Tradičné poisťné produkty spojené so sporením môžu pri dôchodkovom zabezpečení zohrávať kľúčovú úlohu, pretože sú založené buď na princípe minimálnych garantovaných výnosov a/alebo mechanizmoch rozdelenia rizika, ako je kolektívne združovanie, tzv. pooling. Okrem toho existujú obmedzenia predčasného odstúpenia alebo adekvátne mechanizmy na vyváženie záujmov ostatných členov poisťného kmeňa a tých, čo poistenie predčasne ukončili. To umožňuje poisťovniam investovať dlhodobo a rozdeliť riziká medzi mnohých odlišných investorov a tiež ich rozložiť v čase. Pritom môžu vyrovnávať návratnosť investícií a poskytnúť všetkým sporiacim výnos v súlade s dlhodobým priemerom na trhu.

Obrázok 12: Vyrovnávanie výnosov prostredníctvom produktov kolektívneho investovania

Zdroj: Legal & General

Produkty kolektívneho investovania alebo produkty s rozdelením zisku, ako sa tiež niekedy označujú, umožňujú väčšiemu množstvu klientov sporiť adekvátne ich dlhodobým dôchodkovým potrebám. Obrázok 12 naznačuje, ako tieto produkty fungujú. Tradičné poisťné dôchodkové produkty tiež zahŕňajú biometrické riziko, najmä riziko dlhovekosti, ktoré spočíva v tom, že dôchodcovia žijú dlhšie, než sa očakávalo, a kým zomrú, budú potrebovať všetky svoje úspory.

Cez združovanie (pooling) sa riziko rozdeľuje medzi tých, ktorí žijú dlhšie, než sa očakávalo, a tých, ktorí zomrú skôr, než sa očakávalo, takže každý môže dostávať adekvátny príjem po zvyšok svojho života. Ochorenie alebo smrť sú ďalšími rizikami, ktoré môžu byť zahrnuté v krytí týchto produktov, a to buď ako štandardná súčasť produktu alebo ako voliteľná zložka.

Tradičné poisťné produkty môžu pomôcť v riešení problémov plynúcich zo psychológie spotrebiteľa, ktoré ľuďom bránia dostatočne sporiť na dôchodok. Vo všeobecnosti ponúkajú jednoduchý a plne spravovaný produkt tak, aby mal poistený (sporiťel) prístup k dobre diverzifikovanému mixu aktív, o zložení ktorého rozhodujú odborníci s cieľom využiť aktuálny vývoj v jednotlivých odvetviach priemyslu a na trhoch.

Takéto produkty majú tendenciu byť využívané najmä v sporiacej fáze, ale kolektívny prístup môže tiež pomôcť investorom udržiavať si prístup k správnej kombinácii aktív počas výplatnej fázy, napríklad v podobe doživotnej anuity. Tradičné poisťné produkty boli v niektorých prípadoch kritizované pre nedostatok transparentnosti alebo vysoké poplatky. Avšak, to sú témy týkajúce sa aj produktov na iných trhoch. Vzhľadom k veľkému potenciálu týchto produktov, ktorý spočíva hlavne v jednoduchom a menej riskantnom prístupe sporiťelov k vhodnej kombinácii aktív, by mali zákonodarcovia podporovať úsilie poisťného sektora k širšiemu využívaniu týchto produktov.

Solventnosť II potrebuje úpravy

Ako bolo zdôraznené v druhej kapitole, aktuálna kalibrácia regulačného režimu EÚ Solventnosť II sťažuje poisťovniam ponúkať cenovo výhodné produkty, ktorých súčasťou je vyrovnávanie výnosov a garancie. Zatiaľ čo poisťovatelia podporujú kľúčové prvky Solventnosti II, a to ucelený rizikovo orientovaný režim stanovujúci vysoké štandardy riadenia rizika, vykazovanie a úroveň kapitálu, regulácia dlhodobých investícií však môže byť nie úplne vyhovujúca. Dôvodom je, že Solventnosť II vo všeobecnosti predpokladá, že poisťovne obchodujú so všetkými svojimi aktívami a sú teda vystavené tomu, že by museli predať celé portfóliá svojich investícií v akomkoľvek okamihu. Takáto situácia je však ďaleko od ekonomickej reality. U týchto typov produktov sú poisťovne dlhodobými investormi a párujú aktíva s pasívami. Prístup Solventnosti II môže viesť k nadhodnoteniu kapitálových požiadaviek a volatilitie dlhodobých záruk a investícií, čo môže urobiť tieto produkty zbytočne drahými a obmedziť ich podkladové aktíva, alebo ich dokonca urobiť života neschopnými.

Obrázok 13 ukazuje, ako sa reálne riziko investovania do akcií zásadne líši, ak porovnáme krátkodobý obchodný prístup a dlhodobý spôsob, akým môžu poisťovne investovať do týchto produktov.

Obrázok 13: Skutočné riziko investovania do akcií - predbežná analýza založená na 100-ročných údajoch akciového trhu v USA*

Účastník trhu	1 z 200 šokov	Komentár
"Obchodník"— môže byť nútený predat' celé portfólio po najhoršom prípade 1-ročného poklesu cien	-43%	Podobné kalibrácii Solventnosť II
"Poisťovateľ"— môže investovať na 10 rokov a absorbovať krátkodobejšie straty	-26%	10-ročná držba znižuje riziko straty najmä v dôsledku vplyvu dividend, tiež do istej miery vplyva aj tendencia trhu zotaviť sa v dlhodobom horizonte
"Poisťovateľ"— môže investovať na 10 rokov a rozdeliť/vyrovnať výnosy naprieč portfóliami ponúkanými vybraným skupinám poistených	+9%	Združovanie (z angl. pooling) sa javí ako potenciálne veľmi efektívne

** Insurance Europe skúmala na hladine najhoršieho možného výsledku investovania - 1 z 200 výsledkov - do indexu S&P 500 za posledných 100 rokov tri rôzne prístupy: investícia na jeden rok, investícia na 10 rokov a investícia na 10 rokov s použitím vyrovnávania. Vyrovnávanie predstavuje v tomto prípade akýsi kompenzačný mechanizmus, kedy sa vypláca priemerná návratnosť investícií na 10 rokov, ktoré maturovali za posledných päť rokov. Mesačný index amerického akciového trhu a dividendové výnosy boli použité k vytvoreniu ukazovateľa celkových výnosov od roku 1900 do roku 2012. Predpokladá sa, že poisťovateľ nie je vystavený riziku predčasného zrušenia poistenia zo strany klienta, a to buď preto, že produkt neobsahuje takúto možnosť alebo klient nenesie žiadne straty spojené s predčasným zrušením poisťnej zmluvy.*

Nutné je poznamenať, že v praxi môžu byť poisťovne dokonca ešte menej vystavené vplyvu kolísania zmien, pretože si môžu zvyčajne vybrať, či chcú akcie alebo iné aktíva predat', alebo dokonca použiť nové poisťné na financovanie poisťných plnení. Spomínané možnosti boli však v tomto jednoduchom modeli výhod tejto dodatočnej flexibility ignorované.

Zdroj: Insurance Europe

Analýza ukazuje, že poisťovateľ investujúci 100% na akciovom trhu v USA a používajúci veľmi jednoduchý produkt kolektívneho investovania by v minulom storočí potreboval oveľa menej kapitálu pre dlhodobý produkt v porovnaní s krátkodobým. Naozaj, s použitím veľmi jednoduchého pravidla vyrovnávania by poisťovňa nepotrebovala žiadny kapitál zabezpečujúci jej solventnosť kedykoľvek počas celého obdobia, pokiaľ jej sľub zákazníkom je jednoducho vždy poskytnúť kladný výnos.

Nepresadzujeme nulovú požiadavku kapitálu na solventnosť, ale analýza ukazuje, že rozdiely medzi súčasným prístupom Solventnosť II a tým, ako sú poisťovne skutočne vystavené investičným rizikám, nemôžu byť ignorované. Úprava požiadaviek Solventnosti II tak, že pripustia - a nebudú ignorovať - veľmi skutočný rozdiel v riziku, ktoré prinášajú dlhodobé investície, by pomohlo kolektívnym produktom zohrať aktívnu úlohu pri podpore správneho pomeru aktív mnohých sporiteľov.

Vhodné vyplácanie dôchodkových úspor

Zatiaľ čo budovanie adekvátneho dôchodkového kapitálu je rozhodujúce, nastavenie výplatnej fázy takisto zohráva kľúčovú úlohu pri zabezpečovaní, že jednotlivci budú mať v dôchodku primeranú životnú úroveň. Vyplácanie dôchodkov musí zabezpečiť rovnováhu medzi správnou úrovňou ochrany pred rizikom dlhovekosti a flexibilitou umožňujúcou prístup k finančným prostriedkom v prípade potreby.

Dôchodkové dávky môžu byť vyplácané viacerými spôsobmi:

- životné anuity (tok platieb vyplácaných pokiaľ dôchodca žije);
- programový výber (rad pevných alebo variabilných výplat, zvyčajne vypočítaných vydelením akumulovaných aktív stanoveným číslom alebo očakávanou dĺžkou života);
- výplata paušálnej sumy (t.j. jediná platba); alebo
- kombinácia predchádzajúcich.

Vyplácanie dôchodkových úspor a jeho pravidlá sa v rámci Európy podstatne líšia. Niektoré krajiny napríklad vyžadujú, aby si sporiteľ kúpil doživotnú rentu, zatiaľ čo iné umožňujú ďalšie možnosti, ako napríklad výplata paušálnych súm, alebo dokonca kombináciu rôznych produktov.

Ako motivovať ľudí, aby sporeli efektívne?

Odporúčania Insurance Europe:

1. Sporitelia by mali byť informovaní o význame kombinácie (mixu) aktív v dosahovaní svojich cieľov ohľadne výšky príjmu v dôchodku.
2. Zákonodarcovia a odvetvie poisťovníctva by mali spolupracovať s cieľom uľahčiť dostupnosť dobre navrhnutých kolektívnych investičných produktov pre tých sporiteľov, ktoré ich potrebujú.
3. Prístup Solventnosti II k dlhodobým investíciám by sa mal zmeniť z obchodovania s akciami na dlhodobý prístup, takže kapitálové požiadavky na solventnosť by boli primerané a nie zbytočne prehnané.
4. V kontexte rastúceho rizika dlhovekosti musia politici zabezpečiť, aby mali spotrebitelia prístup k produktom, ktoré najlepšie vyhovujú ich potrebám vo fáze vyplácania akumulovaných úspor, a zároveň reflektujú národné postupy (napr. doživotné anuity, programový výber).

5. Ako sporit' rozumne: riešenia

K tomu, aby boli ľudia schopní robiť informované finančné rozhodnutia, musia byť splnené dve podmienky: byť finančne gramotní a mať prístup k informáciám o produktoch a službách, ktoré sú im dostupné. Preto sú vysokokvalitné finančné vzdelávanie a predbežné informácie o produktoch dôležité a nápomocné v zabezpečení toho, aby ľudia sporili na svoj dôchodok.

Finančné vzdelávanie

Ako Európska komisia správne uznala, finančné vzdelávanie môže pomôcť ľuďom robiť informované rozhodnutia. Komisia zdôraznila dôležitú funkciu primeranej ekonomickej gramotnosti a plánovacích zručností, vďaka ktorým by mohli ľudia adekvátne posúdiť svoju potrebu finančnej a sociálnej ochrany a tiež poznamenala, že informované rozhodovanie ide ruka v ruku s primeraným dôchodkovým zabezpečením. V prípade dôchodkov pomáha finančné vzdelávanie nielen zvýšiť povedomie o dôchodkovej kríze, ale ľuďom tiež umožňuje robiť informované a vhodné rozhodnutia o zabezpečení ich života v období poberania dôchodku.

Európsky sektor poisťovníctva zdieľa názor Komisie a aktívne sa podieľa na rozširovaní finančného vzdelávania a zvyšovaní úrovne finančnej gramotnosti na celom kontinente. Uvádzame len tri príklady z mnohých iniciatív súvisiacich s dôchodkami, ktoré zahŕňajú všetky etapy života, od detstva až po odchod do dôchodku:

- V Nemecku je v prevádzke webová stránka "Bezpečnosť na prvom mieste"¹², ktorá je spoločným dielom nemeckej asociácie poisťovní (GDV) a Stiftung Jugend und Bildung (nadácia pre mládež). Je zameraná na mladých dospelých a ich učiteľov, poskytuje im úvodné informácie o sociálnom poistení a súkromných dôchodkoch. GDV na svojej stránke tiež zriadila penzijné kalkulačky. Užívatelia si môžu kontrolovať stav ich dôchodkov, a to v niekoľkých jednoduchých krokoch.
- Finance Norway vyvinulo vzdelávací program v oblasti osobných financií pre 30 000 študentov nižších ročníkov stredných škôl. V programe majú významné miesto aj otázky týkajúce sa dôchodkov.
- Rakúska asociácia poisťovní (VVO) vyvinula stolnú hru s názvom "menšie riziko -väčšia zábava", ktorá bol distribuovaná do škôl po celom Rakúsku. Mladí ľudia sa učia pomocou hry posúdiť a byť si vedomí rozličných rizík v rôznych fázach života a tiež zisťujú, ako ich minimalizovať. Zvyšovanie povedomia o potrebe sporenia na dôchodok je taktiež súčasťou hry.
- V roku 2016 začala španielska asociácia poisťovní (UNESPA) štvorročnú kampaň s názvom "estamos Seguros" (sme poistení/zabezpečení) obsahujúcu širokú škálu opatrení, ktoré majú zvýšiť povedomie verejnosti a jej porozumenie poisteniu a sporeniu pred odchodom do dôchodku. Kampaň zahŕňa on-line pomôcku pre žiakov a učiteľov.¹³

¹² www.safety1st.de

¹³ www.estamos-seguros.es and www.aprendoseguro.es

Výzvou je však premeniť zvýšené povedomie o finančných záležitostiach na skutočné zmeny v správaní občanov. Ak sú komponenty finančnej gramotnosti začlenené do školských osnov, finančné schopnosti a zodpovednosť sú vyvíjané v dostatočne mladom veku, vďaka čomu je viac pravdepodobné, že táto snaha bude mať pozitívne výsledky.

Vzdelanie je samozrejme záležitosťou národných vlád a skutočnosť, že mnohé krajiny už uznali význam finančného vzdelávania jeho začlenením do školských osnov treba privítať. Preto by sme chceli povzbudiť všetky národné vlády a ďalšie príslušné inštitúcie, aby urobili to isté. Úlohou Európskej komisie je podporiť štáty, aby riešili problémy finančného vzdelávania a uľahčili im výmenu osvedčených postupov. Insurance Europe sa stotožňuje s odporúčaniami Komisie, aby členské krajiny podporovali prijatie národných stratégií finančného vzdelávania a ich začlenenie do školských osnov. Čo sa týka poistenia, zakomponovanie finančného vzdelávania by malo v ideálnom prípade pripraviť mladých ľudí na riziká v každodennom živote, akými sú napríklad nehody, choroby, dôchodkové poistenie, a ukázať im aj spôsoby, ako sa s nimi vysporiadať.

Komisia by mohla zaviesť aj Európsky deň finančného vzdelávania, ktorý by umožnil politikom, občanom, finančnému sektoru, poskytovateľom vzdelania, sociálnym partnerom a médiám, aby sa zamerali na osvedčené postupy a nové prístupy k finančnému vzdelávaniu na národnej i európskej úrovni.

EIOPA by sa mala viac snažiť plniť povinnosti uvedené v jej zakladajúcom nariadení - hodnotiť a koordinovať úroveň finančnej gramotnosti a vzdelávacie iniciatívy vnútroštátnych orgánov.

Z medzinárodného hľadiska Insurance Europe kladne hodnotí prácu OECD v oblasti finančnej gramotnosti, napríklad prostredníctvom Programu pre medzinárodné hodnotenie študentov (PISA), ktorého cieľom je nielen meranie úrovne finančnej gramotnosti žiakov, ale tiež poskytuje impulz pre vlády, aby zahŕňali finančné vzdelávanie do svojich školských osnov.

Informácie pred uzatvorením zmluvy

Aj finančne gramotní ľudia nedokážu robiť informované rozhodnutia, ak nemajú dostatočné, vysoko kvalitné a primerané informácie, ktoré im umožnia porovnávať produkty a následne si vybrať pre nich ten najvhodnejší. Nevyhnutné je zabezpečenie efektívnosti informácií o produktoch tým, že sa zjednoduší a sprehladní zverejňovaný obsah, čo umožní spotrebiteľom ľahšie porovnanie produktov a uľahčí výber tých, ktoré zodpovedajú ich potrebám. Rovnako ako pri iných poisťných produktoch, mali by byť informácie pred uzavretím zmluvy o dôchodkovom produkte korektné, jasné a nezávádzajúce:

- Lepšia informovanosť neznamena viac informácií. Preukázateľnú výhodu pre spotrebiteľa predstavujú také informácie pred uzatvorením zmluvy, ktoré sa zameriavajú skôr na kvalitu ako na kvantitu. Príliš veľa informácií môže totiž v skutočnosti brániť spotrebiteľom v správnych rozhodnutiach a nasledujúcich voľbách produktov.
- Regulačný rámec EÚ pre distribúciu - nedávno aktualizovaný smernicou Solventnosť II a Smernicou o distribúcii poistenia (IDD) - obsahuje náročné požiadavky na informácie o všetkých poisťných produktoch, vrátane dôchodkových,

ktoré ponúkajú poisťovne. Behaviorálny ekonomický výskum ukazuje, že neustále zmeny v regulácii môžu negatívne ovplyvniť porozumenie spotrebiteľov zverejňovaným informáciám. Tvorcovia politik EÚ by to mali mať na pamäti pred zavádzaním dodatočných požiadaviek a najskôr zhodnotiť ich koherenciu a pridanú hodnotu.

- Členské štáty EÚ sú zodpovedné za dizajn dôchodkových produktov, takže úroveň EÚ nemusí byť najvhodnejšia pre iniciovanie zmien v požiadavkách na informácie, vzhľadom k rozmanitosti produktov v dôsledku rozdielnych potrieb občanov EÚ, odlišným požiadavkám, kultúre a úrovni finančného vzdelania. Akékoľvek požiadavky EÚ musia byť dostatočne flexibilné, aby sa dokázali prispôsobiť rôznym národným systémom, mali by fungovať na báze princípov a poskytovať právnu istotu.
- Akékoľvek požiadavky na informácie o poistnom produkte musia byť vhodné pre všetky súčasné i budúce spôsoby distribúcie, či už sa jedná o papierovú alebo digitálnu formu, a v súlade s cieľmi EÚ pre jednotný digitálny trh. Poskytovanie informácií v digitálnom formáte napríklad ponúka možnosť ukladania informácií a umožňuje spotrebiteľom prístup k detailnejším informáciám o produkte, ak si to želá. Spotrebiteľia by mali mať možnosť slobodne sa rozhodnúť, v akom formáte si želajú dostávať informácie a mali by mať rovnaký prístup k digitálnej aj papierovej forme. To však nie je prípad smernice EÚ o distribúcii poistenia (IDD) a nariadenia o poskytovaní kľúčových informácií týkajúcich sa štruktúrovaných retailových investičných produktov a poistných produktov s investičnou zložkou (PRIIPs), ktoré vyžadujú zmluvné informácie, ktoré majú byť poskytnuté papierovou formou. Iba za určitých stanovených podmienok môžu byť tieto informácie poskytnuté aj prostredníctvom webových stránok.
- Informácie o dôchodkových produktoch musia byť pre spotrebiteľa ľahko čitateľné a zaujímavé. Každá regulačná iniciatíva týkajúca sa informácií o produkte by mala prejsť prísny spotrebiteľským testovaním. To je jediný spôsob ako zabezpečiť, aby boli regulačné požiadavky prínosom pre spotrebiteľov a naplnili ich skutočné informačné potreby.

Voľba, či požiadať o radu pri kúpe dôchodkového produktu by mala byť ponechaná na jednotlivcov, samozrejme v súlade s vnútroštátnymi predpismi. Aj v prípadoch, keď je predaj uskutočnený bez poradcu, by mali byť všetky relevantné informácie klientovi sprístupnené jasným a ľahko prístupným spôsobom.

Návrh celoeurópskeho osobného dôchodkového produktu

Dôchodkové produkty naprieč Európou majú určité spoločné vlastnosti, no samozrejme aj také, ktoré ich navzájom odlišujú. Spotrebiteľia preto musia byť informovaní o špecifických vlastnostiach a funkciách produktov, ako aj rizikách a výnosoch s nimi spojených, aby boli schopní prijímať informované rozhodnutia a v dôchodkové produkty mali dôveru.

Európska komisia pracuje na tzv. celoeurópskom dôchodkovom produkte (PEPP). Na rozdiel od rôznych dôchodkových produktov, ktoré sú v súčasnosti k dispozícii na vnútroštátnej úrovni, sa očakáva, že je PEPP bude štandardizovaným produktom v rámci celej EÚ. Čo sa týka špecifik tohto produktu, Insurance Europe stanovila niektoré prvky pre zverejňovanie kľúčových informácií v rámci informačného zoznamu pre PEPP (pozri Obrázok 14). Cieľom je poskytnúť spotrebiteľom jasné a stručné informácie, ktoré potrebujú, aby boli schopní porozumieť produktu a porovnať viaceré PEPP a nakoniecrobiť informované rozhodnutia týkajúce sa ich dôchodkov.

Kontrolný zoznam určuje minimálny rozsah položiek informačného zoznamu, národné normy však môžu vyžadovať aj ďalšie informácie. Kým štandardizácia zjednodušuje porovnanie produktov, príliš vysoká úroveň koordinácie a nariadení na úrovni EÚ by nedovolila prispôbenie sa potrebám a očakávaniam miestnych spotrebiteľov a je v rozpore s existujúcimi, národnými samoregulačnými či koregulačnými modelmi, ktoré preukázateľne fungujú efektívne.

Dôchodky sú základným kameňom európskej ekonomiky. Budúca konkurencieschopnosť Európy, životná úroveň a schopnosť napredovať a rásť závisí z veľkej časti na schopnosti vybudovať efektívne, cenovo dostupné a udržateľné dôchodkové systémy, pretože tie predstavujú významnú časť verejných financií vo všetkých členských štátoch EÚ.

Ako motivovať ľudí, aby sporili rozumne?

Odporúčania Insurance Europe:

1. Finančné vzdelávanie a povedomie

- a) Európska komisia a členské štáty by mali podporovať prijatie národných stratégií finančného vzdelávania a ich začlenenie do školských osnov s cieľom budovania finančnej gramotnosti a zodpovednosti už od útleho veku.
- b) Pod vedením Komisie by mal byť zavedený Európsky deň finančného vzdelávania, a to s cieľom zdieľať osvedčené postupy a nové prístupy k finančnému vzdelávaniu na národnej i európskej úrovni.
- c) EIOPA by mala preskúmať a koordinovať iniciatívy vnútroštátnych orgánov týkajúce sa vzdelávania a gramotnosti vo finančnej oblasti.

2. Každá iniciatíva EÚ týkajúca sa informácií o dôchodkových produktoch by mala rešpektovať miestne charakteristiky trhu a mala by byť vhodná pre súčasné i budúce distribučné kanály a tiež dôkladne otestovaná spotrebiteľmi. Spotrebiteľia by mali mať možnosť slobodne sa rozhodnúť, v akom formáte si želajú dostávať informácie a mali by mať rovnaký prístup k digitálnej aj papierovej forme.

3. Tvorcovia politik EÚ by mali pri uvažovaní o zavedení celoeurópskeho osobného dôchodkového produktu (PEPP) vziať do úvahy prvky na obrázku 14 - týkajúce sa štandardizovaných predzmluvných informácií pre PEPP.

Obrázok 14: Zoznam položiek pre uverejňovanie kľúčových informácií pre PEPP

Názov produktu	
Názov poisťovateľa	Môže tiež obsahovať adresu ústredia poisťovne a právnu formu
Typ produktu	Zhrnutie
Poistné krytie	<ul style="list-style-type: none"> • Popis poistného krytia (smrť, invalidita, choroba, atď.) • Poistné súvisiace s biometrickým rizikom
Cieľový vek odchodu do dôchodku	Indikácia cieľového dôchodkového veku, v súlade s národnými predpismi, ak je to aplikovateľné
Dôchodkové dávky/vyplácanie anuity	Popis možnosti výplaty
Ciele a investičná politika	<p>Všeobecný popis investičných cieľov:</p> <ul style="list-style-type: none"> • PEPP • možnosť predvolenej investičnej stratégie • iné investičné stratégie, ak je to aplikovateľné
Popis rizika a výnosov	<ul style="list-style-type: none"> • Vysvetlenie popisujúce riziká, prvky na zníženie rizika, garancie a existenciu požiadaviek Solvency II • Maximálna možná strata • Pravidlá vyrovnávania výnosov, ak je to aplikovateľné • Popis výnosov
Investičné poplatky	<ul style="list-style-type: none"> • Popis nákladov a poplatkov spojených s investovaním
Prístup k dôchodkovým úsporám	<ul style="list-style-type: none"> • Minimálna doba (doby) investovania • Osobitné podmienky pre čiastočný výber (napr. výdavky na zdravotnú starostlivosť), ak je to aplikovateľné podľa vnútroštátnych právnych predpisov
Daňový režim	<ul style="list-style-type: none"> • Popis daňového režimu, vrátane príslušných daňových stimulov (zdôvodnenie, sumy, oprávnenosť, atď), ak je to aplikovateľné • Odkaz na vnútroštátne právne predpisy zavádzajúce stimuly, ak je to aplikovateľné
Dôsledky predčasného ukončenia	Všeobecné varovanie (ak by bol popis dôsledkov predčasného ukončenia príliš dlhý, neskôr detailnejší popis). Všeobecné varovanie môže obsahovať odkaz na všeobecné poistné podmienky s cieľom získania ďalších informácií.
Spôsob riešenia sporov	Informácie o tom, ako a komu môže klient podať sťažnosť týkajúcu sa produktu alebo konania poisťovne
Dátum publikácie	[deň/mesiac/rok]

6. Trojstranné víťazstvo

V tomto návrhu prinášame rad odporúčaní, ktorých cieľom je plne využiť potenciál viac-pilierového dôchodkového systému, so zameraním na to, ako môže poistenie podporiť snahy európskych vlád zabezpečiť primerané dôchodky pre svojich občanov.

Poistovníctvo je kľúčovým zdrojom investícií potrebných na obnovenie ekonomického rastu a financovanie dôchodkov súčasných a budúcich generácií. Toto odvetvie je teda významným prínosom pre EÚ, najmä v kontexte výziev najbližších desaťročí.

Ak sú podmienky pre poisťovateľov stanovené správne, existuje jasný potenciál pre situáciu trojstranného víťazstva:

- **Vítazstvo pre európskych občanov**, ktorí budú mať prospech z primeraného dôchodkového príjmu a ochrany biometrických rizík, a to aj v čase veľkých demografických zmien a menej veľkorysých dôchodkov z priebežne financovaného piliera.
- **Vítazstvo pre európske vlády**, ktoré môžu zabezpečiť udržateľnosť svojich dlhodobých rozpočtov a zároveň zabezpečiť, aby ich občania mali v starobe slušnú životnú úroveň.
- **Vítazstvo pre európsky rast**, ktorý bude výrazne posilnený dlhodobými investíciami v reálnej ekonomike, ktorých realizácia bude uľahčená poisťovňami.

Efektívne regulované a dobre fungujúce poisťovníctvo má potenciál významne prispieť k napredovaniu európskej spoločnosti. Preto je veľmi dôležité, aby regulačné authority a politici spolupracovali s poisťovňami s cieľom vytvoriť prostredie, v ktorom sú chránené záujmy občanov a môže byť dosiahnutý hospodársky rast.

Veríme, že tento návrh je významným príspevkom k diskusiám o tom, ako riešiť európsku dôchodkovú krízu a že prispieva k celkovému pochopeniu úloh a výhod poistenia v prípade dôchodkového zabezpečenia. Poistný sektor bude aj naďalej podporovať úsilie na úrovni EÚ aj na vnútroštátnej úrovni, s cieľom zabezpečiť, aby sa európski občania mohli spoľahnúť na zodpovedajúci príjem na dôchodku.

7. Odporúčania Insurance Europe

Zhrnutie odporúčaní

Ako sa môžeme vyrovnat' s demografickou krízou v Európe?

1. Vlády by mali zaviesť alebo zvýšiť podiel súkromne financovaných dôchodkových pilierov (t.j. zamestnanecké a osobné dôchodky) popri fungovaní tradičných priebežne financovaných dôchodkových systémov, s cieľom zlepšiť ich udržateľnosť a primeranosť dôchodkových príjmov.
2. Kľúčom je nastavenie viac-pilierového dôchodkového systému. Aby bol systém úspešný, piliere sa musia navzájom podporovať a musia mať jasné úlohy a ciele (napr. prevencia chudoby, náhrada príjmu).

Ako motivovať ľudí, aby sporili dostatočne?

1. Zákonnodarcovia by mali zabezpečiť, aby boli európski občania informovaní o výške svojich očakávaných budúcich dôchodkov.
2. Členské štáty by mali prijať opatrenia na zvýšenie zapojenia občanov do sporenia na dôchodok zavedením spôsobov vstupu do jednotlivých pilierov prispôbených miestnym podmienkam.
3. Členské štáty by mali prijať také daňové nastavenia, ktoré by motivovali občanov, aby sporili dlhodobo, napríklad prostredníctvom odloženia bodu zdanenia.
4. Členské štáty by mali zaviesť alebo zachovať existujúce daňové stimuly (úľavy) pre dôchodkové produkty. Tie by mali byť jednoduché, stabilné v čase a motivujúce k úsporám v dlhodobom horizonte, napríklad prostredníctvom penalizácie predčasného odstúpenia zo strany sporiteľa.
5. Digitálna distribúcia môže zvýšiť mieru súkromného financovania dôchodkov a nemala by byť obmedzovaná.

Ako motivovať ľudí, aby sporili efektívne?

1. Sporitelia by mali byť informovaní o význame kombinácie (mixu) aktív v dosahovaní svojich cieľov ohľadne výšky príjmu na dôchodku.
2. Zákonnodarcovia a odvetvie poisťovníctva by mali spolupracovať s cieľom uľahčiť dostupnosť dobre navrhnutých kolektívnych investičných produktov pre tých sporiteľov, ktoré ich potrebujú.
3. Prístup Solventnosti II k dlhodobým investíciám by sa mal zmeniť z obchodovania s akciami na dlhodobý prístup, takže kapitálové požiadavky na solventnosť by boli primerané a nie zbytočne prehnané.

4. V kontexte rastúceho rizika dlhovekosti musia politici zabezpečiť, aby mali spotrebitelia prístup k produktom, ktoré najlepšie vyhovujú ich potrebám vo fáze vyplácania akumulovaných úspor, a zároveň reflektujú národné postupy (napr. doživotné anuity, programový výber).

Ako motivovať ľudí, aby sporiли rozumne?

1. Finančné vzdelávanie a povedomie

- a) Európska komisia a členské štáty by mali podporovať prijatie národných stratégií finančného vzdelávania a ich začlenenie do školských osnov s cieľom budovania finančnej gramotnosti a zodpovednosti už od útleho veku.
- b) Pod vedením Komisie by mal byť zavedený Európsky deň finančného vzdelávania, a to s cieľom zdieľať osvedčené postupy a nové prístupy k finančnému vzdelávaniu na národnej i európskej úrovni.
- c) EIOPA by mala preskúmať a koordinovať iniciatívy vnútroštátnych orgánov týkajúce sa vzdelávania a gramotnosti vo finančnej oblasti.

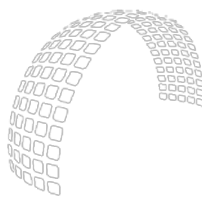
2. Každá iniciatíva EÚ týkajúca sa informácií o dôchodkových produktoch by mala rešpektovať miestne charakteristiky trhu a mala by byť vhodná pre súčasné i budúce distribučné kanály a tiež dôkladne testovaná spotrebiteľmi. Spotrebitelia by mali mať možnosť slobodne sa rozhodnúť, v akom formáte si želajú dostávať informácie a mali by mať rovnaký prístup k digitálnej aj papierovej forme.

3. Tvorcovia politík EÚ by mali pri uvažovaní o zavedení celoeurópskeho osobného dôchodkového produktu (PEPP) vziať do úvahy prvky na obrázku 14 - týkajúce sa štandardizovaných predzmluvných informácií pre PEPP.

© Insurance Europe aisbl
Brussels, February 2017
Všetky práva vyhradené
Design: Insurance Europe

"Návrh řešení důchodkové krize" je autorsky chráněnou publikací (so všemi právy vyhrazenými). Reprodukce jednotlivých částí je povolena, ak je uvedený referenční zdroj "A Blueprint for Pensions, Insurance Europe, February 2017". Kópie vo forme výtlačkov publikácie sú vítané. Rozmnožovanie, distribúcia, alebo predaj tejto publikácie ako celku sú bez predchádzajúceho povolenia Insurance Europe zakázané

Hoci sú všetky informácie použité v tejto publikácii čerpané zo spoľahlivých zdrojov, Insurance Europe nenesie žiadnu zodpovednosť za presnosť alebo komplexnosť poskytovaných informácií. Poskytnuté informácie sú informatívneho charakteru a Insurance Europe v žiadnom prípade nenesie zodpovednosť za akékoľvek straty alebo škody vyplývajúce z použitia týchto informácií.

Insurance Europe aisbl
rue Montoyer 51
B-1000 Brussels
Belgium
Tel: +32 2 894 30 00
E-mail: info@insuranceeurope.eu
www.insuranceeurope.eu